

ZAŠTO JE VAŽNO POSTAVLJATI GRANICE *ili*

KAKO REĆI „NE“ MIRNE SAVJESTI

/Marina Zajčić, Ranka Đunđenac, prema: Shaw, R., Wood, S. (2009). *Epidemija popustljivog odgoja*. V.B.Z. d.o.o./

POSTAVLJANJE OGRANIČENJA

Svako dijete treba model prihvatljivog ponašanja kako bi raslo, razvijalo se i uklopilo u društvo. Djeci treba osigurati stabilno okruženje, postaviti pravila i odrediti koji je položaj djeteta u odnosu na roditelja. (*Sluša li dijete roditelja ili roditelj dijete? Tko je ovdje odgovoran za odgoj? Služe li roditelji za ispunjavanje želja i prohtjeva, a zaboravlja na svoja prava? Jesmo li dobri roditelji ako djetetu u svemu ugađamo, a ništa ne tražimo?*)

Postavljanje granica je sredstvo koje djeci osigurava siguran prostor u kojem će istraživati i razumijevati svijet oko sebe te se na pravi način uklopiti u svoju okolinu.

ODRŽAVANJE DISCIPLINE

Disciplina je čin ljubavi baš kao i milovanja i poljupci. Psihološke strukture koje se razvijaju iz sposobnosti da se prebrode frustracije i ograničenja uče djecu kako se koncentrirati na ciljeve i provođenje aktivnosti koje su usklađene s tim ciljevima. Disciplina im pomaže da nauče kako se uklopiti i prilagoditi stvarima koje život od njih zahtijeva tako što razvijaju sposobnost razumijevanja tuđih stavova i razvijaju osjećaj odgovornosti.

DOSLJEDNOST

Ako smo za neko ponašanje procijenili da nije prihvatljivo i da ga ne možemo dopustiti tada uvijek moramo jednako reagirati. Ne možemo mijenjati mišljenje: sad možeš, a sad ne ... Svako ograničenje mora se temeljiti na razumnom objašnjenju – ovisno o dobi djeteta i koliko može razumijeti. (*Ne možeš sam izlaziti iz dvorišta jer je to opasno. Ne diraj kompjuter jer bi ga mogao pokvariti. Ne možeš van bez jakne jer je hladno.*). Svi koji sudjeluju u odgoju djeteta (oba roditelja, bake, djedovi, odgajatelji) trebali bi postupati na isti način.

UČENJE SAMOKONTROLE

Sposobnost da odgodi zadovoljenje određenih potreba (želja) temelj su bez kojeg ne možemo preživjeti u svijetu. Dijete treba MOĆI PRIČEKATI. Dijete koje dobiva sve što poželi čim počne pokazivati srdžbu ili zaplače neće razviti emocionalne resurse koji će mu pomoći da savlada frustraciju i dosadu te će kako vrijeme prolazi postajati sve razdražljivije. Ako je u obitelji naučilo da će sve biti kako ono želi ako plače, vrišti, baci se na pod... isto će ponašanje koristiti i u vrtiću što će djetetu otežati socijalizaciju.

POŠTOVANJE DRUGIH

Ako djeca ne poštuju roditelje vjerojatno neće poštovati ni svoje odgajatelje, učitelje, a to će ugroziti njihovo snalaženje u institucijama (vrtić, škola), ako ne poštuju braću, sestre, vršnjake pribjegavat će agresivnim strategijama (nasilništvu) kako bi postigli ono što žele.

MORALNE VRIJEDNOSTI

Učenje djeteta što je dobro a što loše, ukazivanje na dobra i loša djela izuzetno je važno u odgoju djeteta. Razvijati suosjećanje, želju da pomogne drugome, učiti djecu da budu dobrodušni, prijateljski raspoloženi prema drugima, da prihvaćaju druge, surađuju i dijele igračke, da učine nešto lijepo za prijatelja... To su vrijednosti koje i sami trebamo pokazivati u svakodnevnim odnosima. Zapamtimo, djeca čine ono što vide da činimo mi.

POTICANJE SAMOSTALNOSTI

Roditelj ne bi trebao biti djetetov zabavljač, uvijek na raspolaganju i zadovoljavati razne želje. Iako je veza roditelja i djeteta temelj za osjećaj sigurnosti, s vremenom treba poticati zdrav stupanj odvajanja. Pretjerana vezanost roditelja i djeteta onemogućit će djetetu da stvara emocionalne veze s drugim ljudima. Dok je još dojenče dijete uči kako biti zadovoljno dok je samo u krevetiću, zatim kako se samo igrati uz nadzor roditelja, na kraju se upoznaje s vještinom samokontrole i koncentracije kako bi moglo samo prelaziti cestu, voziti se biciklom, snalaziti se u školi. Dijete uči da su pravila dio života i da inzistiranje na njima ne znači da se djetetu uskraćuje ljubav ili se prema njemu postupa nepravedno. Baš naprotiv. Vjerojatnije je da će se slabo socijalizirano i nedovoljno odgojeno dijete osjećati uskraćeno.

ODGOVARAJUĆA RAZINA ODGOVORNOSTI I POVJERENJA

Djeca imaju svoja prava, ali uz prava idu i odgovornosti. To treba uskladiti sa dobi djeteta. Kada malo dijete prolije mlijeko majka s razumijevanjem kaže: „Prolilo se mlijeko, hajdemo to obrisati.“ No, kada petogodišnjak namjerno prevrne čašu za koju mu je rečeno da je ne dira onda mu treba dati do znanja:

- Da je njegovo ponašanje neprihvatljivo
- Da je napravilo štetu
- Da je njegova dužnost to očistiti

Ovisno o dobi djeteta možemo mu pomoći ili ga ostaviti da samo počisti uz roditeljski nadzor da sve bude obavljeno kako treba. To je jedini način da dijete shvati kako njegovo ponašanje ima posljedice – izaziva određene reakcije okoline.

REAGIRATI TREBA UVIJEK

Svaki put kada primjetimo loša ponašanja trebamo reagirati jer nas dijete uvijek promatra. Čak i onda kada nismo reagirali zapravo smo reagirali – prešutno smo odobrili određeno ponašanje jer nismo ništa rekli. Poslali smo djetetu poruku da je to što radi u redu. *(Pozvali smo dijete iz parka kući. Ono nas ignorira. Nastavlja se igrati kao da nas nije čulo. Pozvali smo ponovo – opet nas ignorira. Dozivamo ga obećanjem da ćemo putem kući u trgovini nešto kupiti. Upravo smo dali djetetu do znanja da ne treba doći kada ga zovemo i da za svoje neprimjereno ponašanje dobiva nagradu.)*

JASNO REĆI ŠTO OČEKUJEMO

Djetetu treba jasno reći što nam u njegovom ponašanju smeta i što ubuduće očekujemo od njega. *(Ja te zovem, a ti me ne slušaš i to me ljuti. Sljedeći put kada te pozovem odmah dođi k meni. ili Kada bacaš autiće po podu možeš nam razbiti televizor. Autiće vozi po podu.)* Ako dijete nastavi s određenim ponašanjem potrebno je odlučno „**NE**“. Tada ćemo otići do djeteta i povesti ga iz parka za ruku ili mu oduzeti autić kojeg baca.

PRONALAZENJE OPRAVDANJA ZA LOŠA PONAŠANJA

Često čujemo: ... noćas je loše spavao ... ne bi on prvi udario, sigurno je njemu netko nešto učinio ... doma to nikad ne radi ... Čak i onda kad je dijete umorno ili gladno nema opravdanja za grubosti ili namjerno kršenje roditeljskih pravila.

Čujemo i ovo: ... ušao je u takvu napornu fazu... Ako u određenoj fazi roditelji propuste učiniti i reagirati kako treba faza neće proći sama od sebe, ako roditelji ne odrade svoj dio faza negativizma iz druge godine može trajati i do sedme... kao što se u praksi često i dešava. Nije nimalo ugodno razgovarati sa šestogodišnjakom koji vrišti na podu jer mu je netko sjeo na poželjeni stolac, a on bi baš tu.

RODITELJI MORAJU PREUZETI ODGOVORNOST

Koje odluke može donositi dijete, a koje ipak roditelj? Kada je bolesno i treba popiti lijek nećemo pitati dijete želi li to ili ne. A ipak, dozvoljavamo da dijete odluči da će taj dan odjenuti suknjicu i majicu bez rukava iako je vani 15 stupnjeva i pada kiša. Ako to dozvolimo djetetu zbog nemoći (jer će inače plakati i baciti se na pod) trebamo se zapitati koja bi odluka mogla biti slijedeća. Možda će u trećem razredu poželjeti pobjeći kosu, u petom probušiti nos i staviti piercing ili u sedmom napraviti tetovažu. Ovi kratki, gotovo neprimjetni trenuci kada popuštamo dovest će do toga da je dijete sve nepristupačnije, dominantnije i grublje, tvrdoglavije i vrlo neugodno kada mu se suprotstavite u ispunjenju želja. Naravno da je odgajatelj (iz primjera suknjice i kratkih rukava na 15 stupnjeva C) odlučio da dijete obuče trenirku jer je kiša prestala i izašli smo u šetnju. Zamislite kakav je to plač i otpor izazvalo kod djeteta, a odgajatelj je preuzeo odgovornost za zdravlje djeteta – umjesto roditelja.)

USKLADITI ODGOJNE METODE SA DOBI DJETETA

Za dojenče i tek prohodalo dijete potrebna je prisutnost roditelja, davanje podrške i poticanje istraživanja uz osjećaj sigurnosti pružen od roditelja. Dvogodišnjak u čijoj prirodi je da sve više ispituje granice potreban je „NE“. Ako to ne učinimo dijete preuzima nadzor i nameće svoju volju. Kako bude raslo, a ne nauči koja ponašanja su prihvatljiva za njegovu dob, sve će postajati još teže. Ponekad je to sve teže ispraviti, a dogodi se i da ne možemo to sami pa moramo potražiti pomoć stručnjaka (psihologa, pedagoga). Malo dijete zahtijeva više ograničenja. Kako dijete raste tako će dopuštenja i privilegije postajati sve veće u skladu s povjerenjem koje smo kao roditelji stekli u svoje dijete.

Više o ovoj temi pročitajte u knjizi:

EPIDEMIJA

POPUSTLJIVOG ODGOJA

Zašto su djeca nevesela, nezadovoljna, sebična ...

... te kako im pomoći

Robert Shaw i Stephanie Wood

Dobro se osvrnite. Ne možete ući u trgovinu ili u restoran, a da tamo ne ugledate nerasploženu djecu kako vrište, mrgode se, prkose roditeljima. Roditelji se, pak, ljute, žale i, nerijetko, očajnički nastoje ignorirati neposlušne, osorne potomke. Današnji svijet je prepun nezadovoljnih i nesretnih roditelja te djece koja pate, djece kojoj je dosadno, koja su nezadovoljna, nevesela, otuđena, emocionalno hladna, pa čak i nasilna.

Ova ozbiljna knjiga stiže u pravi čas, ona vam kazuje kako ćete spasiti dijete i sebe od jedne prave pošasti. Savjeti koje ćete u njoj pronaći nisu, međutim, ni slični onima koje su današnji roditelji naviknuti slušati. „Epidemija popuastljivog odgoja“ nije knjiga u kojoj ćete otkriti samo kako trebate, već i knjiga koja vam govori kako morate postupati prema djeci, objašnjava razlike između egocentričnosti i samopoštovanja; tumači zbog čega morate djecu zaštititi od medija; nudi strategije za spašavanje djece koja su se našla „na rubu“.

„Epidemija popuastljivog odgoja“ je poziv roditeljima da preuzmu odgovornost za svoju djecu i pruže im ono što stvarno trebaju da bi rasla i razvijala se, voljela.

„Konačno jedna knjiga koja kritički preispituje veliku štetu koju je popuastljivo roditeljstvo nanijelo shvaćanju razvoja djeteta.“ dr. sc. Carol J. Edgar

O autorima:

Robert Shaw je dječji i obiteljski psihijatar s privatnom praksom i voditelj Instituta za obitelj u Berkleyu, kalifornija. Dječju psihijatriju je specijalizirao u bolnici Mt. Sinai u New Yorku i radio kao profesor na Medicinskom fakultetu „Albert Einstein“ te bio upravitelj Službe za obiteljsko i dječje mentalno zdravlje.

Stephanie Wood je bivša glavna urednica časopisa „Child“. Pisala je o roditeljstvu i problemima obitelji u raznim publikacijama.

DJEČJI VRTIĆ IVANIĆ GRAD